

Chronologia biblijna

Podane wydarzenia i daty, zwłaszcza z czasów sprzed niewoli babilońskiej, są próbą wpisania biblijnej historii zbawienia w ramy historii powszechnej. Praca biblistów, historyków i archeologów wciąż wnosi w tę chronologię oraz jej rozumienie kolejne korekty.

1800–1650 p.n.e. — **czasy patriarchów.**

Ten okres jest tłem dla przesłań biblijnych o wierze, wybraniu i zaufaniu zawartych w narracjach o Abrahamie, Izaaku i Jakubie - protoplastach narodu wybranego, którego część, wedle podań biblijnych, w wędrówce za chlebem trafia do Egiptu.

1580–1250 p.n.e. — **czasy niewoli egipskiej.**

Wzmianki o dalszych losach Izraelitów w Egipcie, którzy popadli w niełaskę faraonów, stanowią tło dla skonstruowania przez autorów biblijnych uniwersalnych przesłań o Bogu wracającym w ludzką historię.

1250–1210 p.n.e. — **czasy wyjścia z Egiptu, zawarcia przymierza i wędrówki w stronę Ziemi Obiecanej.**

Autorzy biblijni wykorzystają podania o Izraelitach wychodzących z Egiptu i wędrujących po pustyniach pod wodzą Mojżesza do przedstawienia treści przymierza, jakie Bóg zawarł z Izraelem.

1200–1030 p.n.e. — **czasy sędziów.**

Ten okres stanowi tło przekazów biblijnych na temat kształtowania się wspólnoty Izraela i jej zakorzenienia w Ziemi Obiecanej, których bohaterami są plemienni, regionalni przywódcy, zwani sędziami. Wedle autorów biblijnych najślawniejszy z sędziów, prorok Samuel, namaszcza Saula na pierwszego króla Izraelitów.

1030–586 p.n.e. — **czasy królewskie.**

To okres, który autorzy biblijni wykorzystają do skonstruowania ważnych i uniwersalnych przesłań zamieszczonych w narracjach o izraelskich królach, zwłaszcza Saulu, Dawidzie i Salomonie.

1030 p.n.e. — król Saul broni terenów zajętych przez Izraelitów m.in. przed najazdami Filistynów.

1010–931 p.n.e. — w czasie panowania Dawida i Salomona powstaje państwo wspominane po latach jako najszczęśliwszy, niemal idealny czas dla Izraela. Potomek Dawida ma doprowadzić w przyszłości do wskrzeszenia wolnego Izraela.

967 p.n.e. — Izraelici kierowani przez Salomona budują Świątynię w Jerozolimie.

931 p.n.e. — uwidacznia się podział państwa na część północną (Izrael) i południową (Juda).

722 p.n.e. — królestwo północne (Izrael) upada pod naporem najazdu wojsk asyryjskich. Wielu Izraelitów zostaje deportowanych do Asyrii.

728–699 p.n.e. — królestwem południowym (Judą) rządzi król Ezechiasz. Umacnia Jerozolimę. Odpiera najazd Asyryjczyków. Jest to okres działalności proroka Izajasza.

641–609 p.n.e. — na czele Judy stoi król Jozjasz. W tym czasie zostaje znaleziona księga zawierająca prawa nadane przez Boga. Jozjasz przeprowadza reformę religijną. W Jerozolimie działa wówczas prorok Jeremiasz.

597–581 p.n.e. — na Judę dwukrotnie najeżdżają Babilończycy, którzy wcześniej pokonali Asyrię. Ich władca Nabuchodonozor II przeprowadza trzy deportacje Judejczyków, którzy trafiają do niewoli babilońskiej. W 586 r. p.n.e. zostaje zburzona Pierwsza Świątynia.

586–538 p.n.e. — **czasy niewoli babilońskiej.**

Na wygnaniu w Babilonii judejska elita ze środowiska kapłańskiego poświęca się redakcji ksiąg biblijnych. Prorocy i ich uczniowie zajmują się wyjaśnieniem przyczyn upadku Jerozolimy i zburzenia świątyni. Przepowiadają także rychłe wyzwolenie. To okres działalności proroka Ezechiela.

538 p.n.e. — Persowie pokonują Babilończyków. Cyrus II, władca Persji, pozwala wygnańcom z różnych krajów wrócić w swoje ojczyście strony.

538–457 p.n.e. — czasy powrotu wygnańców judejskich z Babilonii.

536–400 p.n.e. — wracający falami z wygnania Judejczycy odbudowują Jerozolimę. Powstaje Druga Świątynia Jerozolimska. Zręby judejskiej prowincji, funkcjonującej pod perską kuratelą, odtwarzają Zorobabel i Nehemiasz, namiestnicy perscy z żydowskimi korzeniami. Kluczową rolę zaczynają odgrywać kapłani, wyrastający na przywódców całej społeczności odnowionego Izraela. Wśród nich jest m.in. Ezdrasz, religijny reformator, redaktor ksiąg biblijnych. Prorokami tych czasów są Zachariasz i Aggeusz.

332–164 p.n.e. — **czasy dominacji helleńskich władców Bliskiego Wschodu.**

332 p.n.e. — na tereny zajmowane przez Żydów wkraczają macedońskie wojska Aleksandra Wielkiego, pogromcy Persów. Po śmierci Aleksandra w 323 r. p.n.e. jego dawni towarzysze broni toczą boje m.in. o ziemię zamieszkałą przez Żydów. Ostatecznie kontrolę nad tymi terenami przejmuje w 190 r. p.n.e. dynastia Seleucydów, której władcy pokonują egipskich Ptolemeuszy.

250 p.n.e. — w egipskiej Aleksandrii rozpoczynają się prace nad przekładem hebrajskich zwojów biblijnych na język grecki. Po około stu latach powstaje greckie tłumaczenie zwane Septuagintą.

168–167 p.n.e. — seleucydzki władca Antioch IV Epifanes prześladowa Żydów i profanuje Świątynię Jerozolimską.

167–63 p.n.e. — czasy machabejskie.

W 167 p.n.e. — wybucha powstanie przeciwko Seleucydom, kierowane przez żydowską rodzinę Hasmoneuszy (Machabeuszy).

164 p.n.e. — Żydzi odzyskują kontrolę nad Jerozolimą. Świątynia zostaje oczyszczona. W 141 p.n.e. po całkowitym wygnaniu wojsk seleucydzkich z Jerozolimy, państwo żydowskie zyskuje względną niezależność. Traci ją w 63 r. p.n.e. na skutek konfliktów wewnętrznych. Do Jerozolimy wkraczają rzymskie wojska Pompejusza Wielkiego. Wśród Żydów potęgują się oczekiwania mesjańskie i nastroje apokaliptyczne.

63 p.n.e.–638 n.e. — czasy rzymskie i bizantyjskie.

Podczas panowania rzymskiego państwowość żydowska zostaje zredukowana do podległego Rzymowi królestwa, którym w latach 37–4 p.n.e. kieruje Herod Wielki. Później tereny Judei, Samarii i Galilei zostają włączone w całości do rzymskiej prowincji Syria.

6–5 p.n.e. — na świat przychodzi Jezus z Nazaretu, który umiera na krzyżu ok. 30 r. n.e. Jego uczniowie, wierząc w Zmartwychwstanie swojego nauczyciela, zaczynają głosić Dobrą Nowinę o zbawieniu wszystkich ludzi, które dokonało się dzięki śmierci i zmartwychwstaniu Jezusa Mesjasza (Chrystusa). Kolejne pokolenia chrześcijan rozpoznają w Jezusie wcielonego Syna Bożego.

70 n.e. — Rzymianie burzą Drugą Świątynię Jerozolimską w odwecie za wywołane przez Żydów powstanie. Po kolejnym powstaniu żydowskim, w latach 132–135 n.e., Rzymianie zakazują Żydom wstępu do Jerozolimy. Na gruzach miasta budują rzymskie miasto Aelia Capitolina.

Kolejne pokolenia rabinów działających na wygnaniu w Galilei, Syrii, Babilonii – za sprawą, jak wierzą, Najwyższego – utrwalają na piśmie ustne komentarze, które towarzyszyły zawsze Torze spisanej. Najpierw powstaje Miszna, a później Talmud.

Kolejne pokolenia chrześcijan - prowadzone, jak wierzą, przez Ducha Świętego - ustalają zbiór tekstów Nowego Testamentu.

Księgi Tory – Pięcioksięgu Mojżeszowego

1 Mojżeszowa – Księga Rodzaju – *Bereszit*

2 Mojżeszowa – Księga Wyjścia – *Szemot*

3 Mojżeszowa – Księga Kapłańska – *Wajikra*

4 Mojżeszowa – Księga Liczb – *Bemidbar*

5 Mojżeszowa – Księga Powtórzonego Prawa - *Dewarim*